

Η υποχρέωση διενέργειας εκτίμησης αντικτύπου (*Data protection impact assessment - DPIA*) στο Γενικό Κανονισμό για την Προστασία Δεδομένων (*GDPR*) - Καν. (ΕΕ) 679/2016

Δημήτρης Γ. Ζωγραφόπουλος, Δικηγόρος (ΔΝ) - Ειδικός Επιστήμονας στην Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ)*

1. Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων - ΓΚΠΔ / *General Data Protection Regulation - GDPR*) τέθηκε σε ισχύ στις 25 Μαΐου 2016 και θα τεθεί σε εφαρμογή στις 25 Μαΐου 2018, οπότε και θα καταργηθεί αυτόματα η ισχύουσα Οδηγία 95/46/ΕΚ.

Ο ΓΚΠΔ περιέχει ένα αναθεωρημένο σύστημα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην ΕΕ, το οποίο αποσκοπεί¹ στη διασφάλιση συνεκτικής και υψηλού επιπέδου προστασίας των φυσικών προσώπων (υποκειμένων) και στην άρση των εμποδίων στις ροές δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα εντός της ΕΕ, με τη «συνεκτική και ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε ολόκληρη την Ένωση». Για τους σκοπούς αυτούς, ο ΓΚΠΔ χαρακτηρίζεται, ιδίως, από την ενίσχυση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων και την

αντίστοιχη επαύξηση των υποχρεώσεων και των ευθυνών -με κορωνίδα, την πρόβλεψη ενιαίων για όλες τις χώρες της ΕΕ και αυστηρότατων διοικητικών κυρώσεων- των υπευθύνων επεξεργασίας και εκτελούντων την επεξεργασία, οι οποίοι επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα εντός της ΕΕ.

Η υποχρέωση διενέργειας εκτίμησης αντικτύπου (*Data protection impact assessment - DPIA*), που βαρύνει πλέον ρητά τον υπεύθυνο επεξεργασίας με βάση τις διατάξεις του ΓΚΠΔ², παρίσταται, ταυτόχρονα, ως ένα σημαντικό μέτρο προστασίας των υποκειμένων των δεδομένων από «υψηλούς κινδύνους» και ως ένα εξίσου σημαντικό μέτρο συμμόρφωσης των υπευθύνων επεξεργασίας προς τις διατάξεις του ΓΚΠΔ. Πρόσφατα, στις 4 Απριλίου 2017, η Ομάδα του Άρθρου 29 (Art. 29 WP) εξέδωσε τις κατευθυντήριες οδηγίες της σχετικά με την DPIA και την ερμηνεία της έννοιας του «υψηλού κινδύνου», η οποία καθιστά υποχρεωτική τη διενέργεια της DPIA, παρέχοντας ταυτόχρονα και μεθοδολογικά κριτήρια για τη διενέργεια της DPIA³.

1. Οι δικαιολογητικοί λόγοι της υποχρέωσης διενέργειας εκτίμησης αντικτύπου (*Data protection impact assessment - DPIA*)

2. Μια σημαντική καινοτομία που επιφέρει ο ΓΚΠΔ, συνίσταται στην καταρχήν κατάργηση⁴ της γενικής υποχρέωσης γνω-

στοποίησης προς την αρχή ελέγχου (εκάστοτε αρμόδια ΑΠΔΠΧ) της επεξεργασίας, που προέβλεπε η Οδηγία 95/46/ΕΚ⁵ και η οποία βάρυνε τους υπευθύνους επεξεργασίας, και στην αντικατάστασή της: (α) αφενός, από την υποχρέωση για τους υπευθύνους επεξεργασίας να τηρούν αρχεία των δραστηριοτήτων επεξεργασίας, για τις οποίες είναι υπεύθυνοι, καθώς και την υποχρέωση για τους εκτελούντες την επεξεργασία να τηρούν αρχεία όλων των κατηγοριών δραστηριοτήτων επεξεργασίας, που διεξάγονται για λογαριασμό υπευθύνου επεξεργασίας⁶, και (β) αφετέρου, από την υποχρέωση για τους υπευθύνους επεξεργασίας να διενεργούν εκτίμηση αντικτύπου (*Data protection impact assessment - DPIA*) σχετικά με την προστασία δεδομένων σε συγκεκριμένες κατηγορίες επεξεργασιών⁷.

3. Η κατάργηση της γενικής υποχρέωσης γνωστοποίησης της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προς τις ΑΠΔΠΧ δικαιολογήθηκε⁸ από τη διαπίστωση ότι η υποχρέωση αυτή -παρά το ότι επιφέρει στις αρχές ελέγχου και, ιδίως, στους υπευθύνους επεξεργασίας διοικητικό και οικονομικό φόρτο- δεν συνέβαλε σε όλες τις περιπτώσεις στη βελτίωση της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Προκρίθηκε, συνεπώς, η αντικατάσταση αυτής της γενικής υποχρέωσης γνωστοποίησης από «αποτελεσματικές διαδικασίες και μηχανισμούς που επικεντρώνονται σε εκείνους τους τύπους

* Οι απόψεις του συγγραφέα, που περιέχονται στην παρούσα μελέτη, είναι προσωπικές και δεν απηχούν κατ' ανάγκη τις θέσεις της ΑΠΔΠΧ.

πράξεων επεξεργασίας που ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων λόγω της φύσης, του πεδίου εφαρμογής, του πλαισίου και των σκοπών τους»⁹.

Ως «τύποι πράξεων» επεξεργασίας, από τους οποίους ενδέχεται να προκύψουν κίνδυνοι για τα υποκείμενα των δεδομένων, χαρακτηρίζονται, ιδίως, εκείνοι που περιλαμβάνουν τη χρήση νέων τεχνολογιών ή είναι νέου τύπου και δεν έχει διενεργηθεί προηγούμενη εκτίμηση αντικτύπου ως προς την προστασία των δεδομένων από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή παρίσταται αναγκαία η αξιολόγησή τους, λόγω του χρόνου που έχει παρέλθει από την αρχική επεξεργασία.

4. Στο πλαίσιο αυτό, η ρητή θέσπιση υποχρέωσης διενέργειας DPIA παρίσταται, κατ'αρχάς, ως ένα αντιστάθμισμα στην κατάργηση της γενικής υποχρέωσης γνωστοποίησης της επεξεργασίας, με σκοπό την αντιμετώπιση των υψηλών κινδύνων, που ενδέχεται να προκύψουν για τα υποκείμενα των δεδομένων από συγκεκριμένες κατηγορίες επεξεργασιών, λόγω της φύσης, του πεδίου εφαρμογής, του πλαισίου και των σκοπών τους.

5. Ωστόσο, η υποχρέωση διενέργειας DPIA θεσπίζεται -κατά τρόπο γενικότερο και σαφώς ουσιαστικότερο- στο ΓΚΠΔ κυρίως ως ένα μέτρο ενίσχυσης της συμμόρφωσης προς τις διατάξεις του, λαμβανομένης πάντοτε υπόψη της ανάγκης αντιμετώπισης των υψηλών κινδύνων, που ενδέχεται να προκύψουν για τα υποκείμενα των δεδομένων από συγκεκριμένες κατηγορίες επεξεργασιών, λόγω της φύσης, του πεδίου εφαρμογής, του πλαισίου και των σκοπών τους.

Υπό την έννοια αυτή η υποχρέωση διενέργειας DPIA σημαίνει ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει την υποχρέωση να αξιολογήσει όλες τις παραμέτρους των κρίσιμων πράξεων επεξεργασίας πριν από την έναρξή τους, προκειμένου να διασφαλίσει την αποτελεσματική προστασία των υποκειμένων. Επιπλέον, εάν απαιτείται από τις περιστάσεις, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να πραγματοποιεί σχετι-

κά διαβούλευση με την αρμόδια ΑΠΔΠΧ, πριν από την έναρξη της επεξεργασίας¹⁰.

Συνακόλουθα, η υποχρέωση διενέργειας DPIA σημαίνει, επίσης, ότι πρόκειται για ένα μέτρο, το οποίο είναι πλήρως ενταγμένο στην ανάγκη προστασίας των δεδομένων ήδη από το σχεδιασμό και εξορισμού (Privacy by design / Privacy by default), σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του άρθρου 25 του ΓΚΔΠ.

II. Έννοια και περιεχόμενο της υποχρέωσης διενέργειας εκτίμησης αντικτύπου

6. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται ρητά σε διενέργεια DPIA, πριν από την κρίσιμη επεξεργασία, κάθε φορά που ένα είδος επεξεργασίας, ιδίως με χρήση νέων τεχνολογιών, και συνεκτιμώντας τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας αυτής, ενδέχεται να επιφέρει υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων. Είναι δυνατό η διενέργεια DPIA να μην αφορά μεμονωμένη επεξεργασία, αλλά ένα σύνολο πράξεων επεξεργασίας, εφόσον αυτές είναι παρόμοιες και ενέχουν παρόμοιους υψηλούς κινδύνους για τα ενδιαφερόμενα υποκείμενα¹¹.

Ο ΓΚΠΔ, εξειδικεύοντας την έννοια των επεξεργασιών δυνάμενων να επιφέρουν ως άνω υψηλούς κινδύνους καθιστά -κατά τρόπο ενδεικτικό («ιδίως») και όχι περιοριστικό- τη διενέργεια DPIA υποχρεωτική σε τρεις τουλάχιστον τύπους επεξεργασιών: (α) της συστηματικής και εκτενούς αξιολόγησης προσωπικών πτυχών των υποκειμένων, που βασίζεται σε αυτοματοποιημένη επεξεργασία (συμπεριλαμβανομένης της τεχνικής profiling) και στην οποία βασίζονται αποφάσεις που παράγουν έννομα αποτελέσματα για τα υποκείμενα αυτά ή τα επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό, (β) της μεγάλης κλίμακας επεξεργασίας των ειδικών κατηγοριών δεδομένων που αναφέρονται στο άρθρο 9 παρ. 1 ή δεδομένων που αφορούν ποινικές καταδίκες και αδικήματα που αναφέρονται στο άρθρο 10 (δηλαδή, σχετικών με ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα) και (γ) της συστηματικής παρακολούθησης δημοσίως προσβάσιμου χώρου σε μεγάλη κλίμακα¹².

7. Πέρα από τους ως άνω τύπους επεξεργασιών που προσδιορίζονται ρητά, θεσπίζεται υποχρέωση για κάθε ΑΠΔΠΧ να καθαρτίζει και να δημοσιοποιεί κατάλογο με τους τύπους επεξεργασίας, που υπόκεινται -κατά την κρίση της- στην υποχρέωση για διενέργεια DPIA¹³. Θεσπίζεται, επίσης, ευχέρεια για κάθε ΑΠΔΠΧ να καθαρτίζει και να δημοσιοποιεί κατάλογο με τους τύπους επεξεργασίας, που -πάντοτε κατά την κρίση της- εξαιρούνται από την υποχρέωση για διενέργεια DPIA, Τόσο ο κατάλογος, με τους τύπους επεξεργασίας για τους οποίους απαιτείται η διενέργεια DPIA, όσο και ο κατάλογος με εκείνους που εξαιρούνται από τη διενέργεια DPIA, ανακοινώνονται από την αρμόδια ΑΠΔΠΧ στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων¹⁴.

8. Το ελάχιστο περιεχόμενο της DPIA, που διενεργείται υποχρεωτικά κατά τα προαναφερόμενα, σύμφωνα με το ΓΚΠΔ συνίσταται σε: (α) συστηματική περιγραφή των προβλεπόμενων πράξεων επεξεργασίας και των σκοπών αυτών, καθώς και του εννόμου συμφέροντος που επιδιώκει, κατά περίπτωση, ο υπεύθυνος επεξεργασίας, (β) εκτίμηση της αναγκαιότητας και της αναλογικότητας των πράξεων επεξεργασίας σε σχέση με τους σκοπούς τους, (γ) εκτίμηση των κινδύνων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων και (δ) τα προβλεπόμενα μέτρα αντιμετώπισης των κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων των εγγυήσεων, των μέτρων και μηχανισμών ασφάλειας, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των δεδομένων και να αποδεικνύεται η συμμόρφωση προς το ΓΚΠΔ, λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα και τα έννομα συμφέροντα τόσο των υποκειμένων των δεδομένων όσο και άλλων ενδιαφερόμενων προσώπων¹⁵.

9. Προσθέτουμε ότι, εφόσον υπάρχει εκτελών την επεξεργασία, αυτός θα πρέπει να παρέχει συνδρομή στον υπεύθυνο επεξεργασίας, όταν χρειάζεται και αφού του ζητηθεί, ώστε να διασφαλίζει τη συμμόρφωση προς τις υποχρεώσεις, που απορρέουν από τη διενέργεια DPIA, σχετικά με την προστασία των δεδομένων, και από την προηγούμενη διαβούλευση με την αρμόδια ΑΠΔΠΧ¹⁶.

III. Ο ρόλος του Υπεύθυνου Προστασίας Δεδομένων (Data Protection Officer - DPO) στη διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου

10. Μια ακόμη σημαντική καινοτομία, που επιφέρει ο ΓΚΠΔ, συνίσταται στην υποχρέωση για κατηγορίες υπευθύνων επεξεργασίας και εκτελούντων την επεξεργασία να ορίσουν Υπεύθυνο Προστασίας Δεδομένων (Data Protection Officer - DPO), στη βάση συγκεκριμένων ποιοτικών κριτηρίων, που περιλαμβάνουν τη διενέργεια συγκεκριμένων τύπων επεξεργασιών¹⁷. Πέραν των περιπτώσεων υποχρεωτικού ορισμού DPO, υπεύθυνος επεξεργασίας ή εκτελών την επεξεργασία ή ενώσεις και άλλοι φορείς, που εκπροσωπούν κατηγορίες υπευθύνων επεξεργασίας ή εκτελούντων την επεξεργασία, έχουν την ευχέρεια να ορίσουν DPO¹⁸. Η θέση και τα καθήκοντα των DPO προβλέπονται ρητά στο ΓΚΠΔ¹⁹, καθιστώντας το θεσμό ως μία από τις σημαντικότερες εγγυήσεις για τη διασφάλιση της προστασίας των υποκειμένων των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα²⁰.

11. Αναφέρουμε συνοπτικά εδώ ότι στα καθήκοντα του DPO συμπεριλαμβάνεται η διατύπωση γνώμης σχετικά με την προστασία των δεδομένων των ενδιαφερομένων υποκειμένων κατά τη διενέργεια DPIA. Πέραν του ότι στα καθήκοντα του DPO συμπεριλαμβάνεται κατά τρόπο γενικό η παρακολούθηση της συμμόρφωσης του υπευθύνου επεξεργασίας και των εκπροσώπων του με τις διατάξεις του ΓΚΠΔ²¹ και του ότι η υποχρέωση διενέργειας DPIA θεσπίζεται -όπως προαναφέραμε- στο ΓΚΠΔ κυρίως ως ένα μέτρο ενίσχυσης της συμμόρφωσης προς τις διατάξεις του, ο ΓΚΠΔ θεσπίζει ρητά την εμπλοκή του DPO στη διενέργεια DPIA, σε δύο διατάξεις: (α) στο άρθρο 35 παρ. 2 θεσπίζεται ρητά η υποχρέωση για τον υπεύθυνο επεξεργασίας να ζητεί τη γνώμη του DPO, εφόσον αυτός έχει οριστεί, κατά τη διενέργεια DPIA σχετικά με την προστασία δεδομένων και (β) στο άρθρο 39 παρ. 2 θεσπίζεται ρητά, ανάμεσα στα καθήκοντα του DPO, και εκείνο του να «παρέχει συμβουλές, όταν ζητείται, όσον αφορά την εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων και [να] παρακολουθεί την υλοποίησή της σύμφωνα με το άρθρο 35».

12. Όπως προαναφέραμε, η διενέργεια DPIA είναι εξ ορισμού συνυφασμένη με την αξιολόγηση ενδεχόμενων υψηλών κινδύνων για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων, οι οποίοι δύνανται να προκύψουν από ορισμένες πράξεις επεξεργασίας. Υπογραμμίζουμε, τόσο για την εμπλοκή του DPO στη διενέργεια DPIA όσο και γενικότερα για το ρόλο του, ότι η διάταξη του άρθρου 39 παρ. 2 του ΓΚΠΔ ορίζει ότι: «Κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, ο υπεύθυνος προστασίας δεδομένων λαμβάνει δεόντως υπόψη τον κίνδυνο που συνδέεται με τις πράξεις επεξεργασίας, συνεκτιμώντας τη φύση, το πεδίο εφαρμογής, το πλαίσιο και τους σκοπούς της επεξεργασίας».

13. Συμπερασματικά, η DPIA αποτελεί ένα βασικό μέσο συμμόρφωσης προς τις διατάξεις του ΓΚΠΔ και, υπό την έννοια αυτή, ένα σημαντικό τμήμα των καθηκόντων του DPO. Αποτελεί, επίσης - και κυρίως - τόσο από τεχνική όσο και από νομική άποψη, ένα βασικό μέσο για τη διασφάλιση της ουσιαστικής προστασίας των προσώπων από την επεξεργασία δεδομένων τους προσωπικού χαρακτήρα.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Βλ. ιδίως την Αιτιολογική Σκέψη υπ' αρ. (10) του ΓΚΠΔ.
2. Η ελληνική ΑΠΔΠΧ ορθότατα θεωρεί ότι η υποχρέωση υπευθύνου επεξεργασίας για τη διενέργεια DPIA προκύπτει ερμηνευτικά και από τις διατάξεις της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και εκείνης του Ν 2472/1997, που την ενσωματώνει στην ελληνική έννομη τάξη. Βλ., ως παράδειγμα, την πρόσφατη Γνωμοδότηση της ΑΠΔΠΧ 1/2017 σχετικά με τη γνωστοποίηση επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων στο πλαίσιο του Ηλεκτρονικού Ειστηρηίου του ΟΑΣΑ, ιδίως τις Σκέψεις υπ' αρ. (3) επ.: <http://www.dpa.gr/APDPXPortlets/htdocs/documentDisplay.jsp?docid=234,52,89,47,103,69,62,94>.
3. Βλ. Art. 29 WP, *Guidelines on Data Protection Impact Assessment (DPIA) and determining whether processing is "likely to result in a high risk" for the purposes of Regulation 2016/679*, wp248: http://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44137. Η Ομάδα του Άρθρου 29 συστάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 29 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και λειτουργεί ως συντονιστικό όργανο των ΑΠΔΠΧ της ΕΕ. Τα καθήκοντά της περιγράφονται στο άρθρο 30 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ και στο άρθρο 15 της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ.
4. Με την επιφύλαξη των διατάξεων της παρ. 5 του άρθρου 36 του ΓΚΠΔ.
5. Βλ. άρθρα 18-19 της Οδηγίας 95/46/ΕΚ.

6. Βλ. άρθρο 30 του ΓΚΠΔ.
7. Βλ. άρθρο 35 του ΓΚΠΔ.
8. Βλ. σχετικά ιδίως την Αιτιολογική Σκέψη υπ' αρ. (89) του ΓΚΠΔ.
9. Βλ. σχετικά ιδίως την Αιτιολογική Σκέψη υπ' αρ. (89) του ΓΚΠΔ. Οι υπογραμμίσεις είναι του συγγραφέα.
10. Βλ. σχετικά την Αιτιολογική Σκέψη υπ' αρ. (84) ΓΚΠΔ (Οι υπογραμμίσεις είναι του συγγραφέα): «Προκειμένου να ενισχυθεί η συμμόρφωση προς τον παρόντα κανονισμό όταν οι πράξεις επεξεργασίας ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των φυσικών προσώπων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να ευθύνεται για τη διενέργεια εκτίμησης αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων, ώστε να αξιολογήσει, ιδίως, την προέλευση, τη φύση, την πιθανότητα και τη σοβαρότητα του εν λόγω κινδύνου. Το αποτέλεσμα της εκτίμησης θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν καθορίζεται ποια μέτρα ενδείκνυται να ληφθούν ώστε να αποδειχθεί ότι η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι σύμφωνη με τον παρόντα κανονισμό. Εάν η εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία των δεδομένων υποδεικνύει ότι οι πράξεις επεξεργασίας συνεπάγονται υψηλό κίνδυνο που ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν μπορεί να μετριάσει με τα κατάλληλα μέτρα από άποψη διαθέσιμης τεχνολογίας και κόστους εφαρμογής, θα πρέπει να πραγματοποιείται διαβούλευση με την αρχή ελέγχου πριν από την επεξεργασία». Βλ. σχετικά με την εν λόγω υποχρέωση για προηγούμενη διαβούλευση το άρθρο 36 του ΓΚΠΔ.
11. Βλ. άρθρο 35 παρ. 1 του ΓΚΠΔ.
12. Βλ. άρθρο 35 παρ. 3 του ΓΚΠΔ.
13. Βλ. άρθρο 35 παρ. 4 του ΓΚΠΔ.
14. Ο ΓΚΠΔ (άρθρο 35 παρ. 6) ορίζει ακόμη ότι, πριν από την έκδοση των εν λόγω καταλόγων, η αρμόδια ΑΠΔΠΧ εφαρμόζει το μηχανισμό συνεκτικότητας του άρθρου 63, εφόσον οι εν λόγω κατάλογοι περιλαμβάνουν δραστηριότητες επεξεργασίας, που σχετίζονται με την προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε υποκείμενα δεδομένων ή με την παρακολούθηση της συμπεριφοράς τους σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη ή που ενδέχεται να επηρεάζουν σημαντικά την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην ΕΕ.
15. Βλ. άρθρο 35 παρ. 7 του ΓΚΠΔ.
16. Βλ. την Αιτιολογική Σκέψη υπ' άρθρου (94) του ΓΚΠΔ.
17. Βλ. άρθρο 37 του ΓΚΠΔ.
18. Βλ. άρθρο 37 παρ. 4 του ΓΚΠΔ.
19. Βλ. αντίστοιχα άρθρο 38 και άρθρο 39 του ΓΚΠΔ.
20. Βλ. για μία πρόσφατη και εύστοχη παρουσίαση του θεσμού: *Ιωάννης Ε. Γιαννακάκης*, «Ο ρόλος και η ευθύνη του Data Protection Officer σύμφωνα με τον νέο Γενικό Κανονισμό Προσωπικών Δεδομένων», ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ, τεύχος 119/2017, σελ. 54-55.
21. Βλ. άρθρο 39 παρ. 1 του ΓΚΠΔ.